

FINANSTILSYNETTHE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAYFinansepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 OSLO

26.06.2012

SAKSBEHANDLER:

Ragnhild Wiborg

VÅR REFERANSE:

11/5162

DERES REFERANSE:**DIR.TLF:**

22 93 97 41

ARKIVKODE:

540.12

UNNTATT OFFENTLIGHET

Offl. § 13 1. ledd, jf. fvl. § 13 1. ledd nr. 2

Maksimal beregningsrente i livsforsikring etter 1. januar 2013

1. Innledning

I brev av 4. juni 2012 sendte Finanstilsynet på høring et forslag om å redusere høyeste tillatte beregningsrente for premieberegning for nye livsforsikringskontrakter og for ny pensjonsopptjening i kollektiv rente- og pensjonsforsikring, fra 2,5 prosent til 2,0 prosent fra 1. januar 2013. I brevet ble høringsinstansene invitert til å gi merknader innen 18. juni, og det ble opplyst at Finanstilsynet vil fastsette beregningsrenten innen 1. juli 2012.

Finansdepartementet har i brev av 4. juni 2012 bedt om at et eventuelt forslag om reduksjon av beregningsrenten blir sendt på høring og forelagt departementet før endelig avgjørelse treffes. Saken forelegges med dette for departementet.

2. Rettslig grunnlag

Det følger av forskrift 30. juni 2006 til forsikringsvirksomhetsloven § 2-3 at Finanstilsynet til enhver tid skal fastsette høyeste tillatte beregningsrente. Den maksimale beregningsrenten skal i henhold til forskriften fastsettes med forsiktighet og ikke overstige 60 prosent av rentesatsen for norske statsobligasjonslån. Tradisjonelt har 10-årsrenten for statsobligasjoner vært lagt til grunn for vurderingen.

Forskriften er utformet som en pliktregel og åpner ikke for at Finanstilsynet kan velge å se bort fra renteutviklingen i sin fastsettelse av høyeste tillatte beregningsrente. Forskriften angir heller ikke andre faktorer enn markedsrenten på statspapirer som grunnlag for Finanstilsynets vurdering.

Etter forsikringsvirksomhetsloven § 9-4 må selskapene varsle forsikringstaker om en premieøkning minst fire måneder før første ordinære premieforfall, som normalt er 1. januar. Seneste varslings-tidspunktet blir derfor 1. september for de fleste avtalene. Finanstilsynets har i høringen varslet at Finanstilsynets beslutning vil foreligge innen 1. juli 2012.

3. Høringsinstansenes syn

Det ble sendt ut høringsbrev til i alt 18 høringsinstanser. Av disse har 12 gitt uttalelse. Det er i tillegg mottatt høringsuttalelser fra DNB Livsforsikring ASA, Norwegian Insurance Partner AS og Gabler Wassum AS. Kopi av høringsuttalelsene er lagt ved.

De fleste høringsinstanser støtter ikke en nedsettelse av beregningsrenten. Disse høringsinstansene viser særlig til at økte premiebetaling for ytelsesordninger som følger av lavere beregningsrente, kan føre til økt konvertering av ytelsesbaserte pensjonsordninger til innskuddsbaserte ordninger med tilhørende økt omfang av fripoliser når eksisterende ytelsesordninger bringes til opphør. Det vises til at økt omfang av fripoliser kan bidra til å svekke livselskapenes solvens. Mange høringsinstanser viser til at en eventuell nedsettelse av beregningsrenten bør avvente Banklovkomisjonens utredning av et nytt tjenstepensjonsprodukt. Flere viser også til at økt premiebetaling vil representere en økonomisk belastning for arbeidsgivere.

Norges Bank og DNB Livsforsikring slutter seg - ut fra det lave nivået på renter på statsobligasjoner - til at Finanstilsynet i tråd med forskriftens bestemmelse treffer et vedtak om reduksjon av maksimal beregningsrente. DNB Livsforsikring, som er et av livselskapene som vil bli sterkest berørt av en eventuelt økt konvertering av private ytelsespensjonsordninger til innskuddsbaserte ordninger, viser bl.a. til at økte premier som følge av redusert grunnlagsrente alene ikke vil være avgjørende for terminering av ytelsespensjonsordninger. Også Silver Pensjonsforsikring AS og Danica Pensjonsforsikring AS tilhører et mindretall i FNO som støtter rentenedsettelsen.

4. Finanstilsynets vurdering

Finanstilsynets vurdering av behovet for å sette ned grunnlagsrenten framgår av tilsynets høringsbrev av 4. juni 2012. Nedenfor følger Finanstilsynets vurderinger av hovedspørsmål som er reist i høringsuttalelsene.

Soliditet

Økonomisk sett, og uavhengig av forskriftens utforming, må framtidige utbetalinger fra pensjonsinnretningene i større grad sikres gjennom premiebetaling, og i mindre grad gjennom avkastningen av forsikringsmidlene, når renten og dermed avkastningsmulighetene faller. Selv om den direkte effekten av redusert beregningsrente på pensjonsinnretningenes solvenskapital på kort

sikt er begrenset, utgjør likevel økte premiebetalingen en økt trygghet for framtidige pensjonsbetalinger gjennom oppbygging av forsikringsmessige avsetninger.

Etter Finanstilsynets beregninger betyr en reduksjon i maksimale beregningsrente til 2,0 prosent at foretakenes samlede premier i privat sektor isolert sett vil øke med ca. 4 mrd. kroner, og med ca. 4,5 mrd. kroner for kommuner (og andre offentliglignende institusjoner). På lengre vil en reduksjon av beregningsrenten for fremtidig opptjening i økende grad bidra til å redusere selskapenes risiko. En vektlegging av langsiktige soliditetseffekter må hensyntas i en samlet vurdering. Det er nærmere redegjort for hvilken effekt endringene har på selskapenes solvens i Finanstilsynets høringsbrev.

Renteutviklingen

Høyeste tillatte beregningsrente er 2,5 prosent for alle livsforsikringskontrakter som er etablert etter 1. januar 2011.

Høyeste tillatte beregningsrente ved beregning av premier og forsikringsmessige avsetninger for ny pensjonsopptjening for eksisterende kollektive rente- og pensjonsforsikringer er også 2,5 prosent fra 1. januar 2012.

På bakgrunn av utviklingen i 10-årsrenten for statsobligasjoner kan det slås fast at beregningsrenten for kontrakter inngått etter 1. januar 2006 (2,75 prosent) og for kontrakter inngått årene før 1. januar 2006 (3 prosent) er betydelig høyere enn 60 prosent av 10-års statsobligasjonsrente. 10-års statsobligasjonsrente har så langt i år variert mellom 1,7 prosent og 2,6 prosent. Gjennomsnittrenten på 10 års statsobligasjoner i perioden 1. januar til 15. juni 2012 har vært 2,25 prosent. 60 prosent av dette utgjør 1,3 prosent.

Renteutviklingen framover er usikker. Det må likevel nå legges til grunn at rentenivået vil holde seg lavt i tiden framover, slik det bl.a. kommer til uttrykk i markedsrentene og i Norges Banks seneste framskrivninger.

Forskriften gir noe rom for skjønn ved fastsettelsen av maksimal tillatt beregningsrente. I lys av den senere tids renteutvikling og renteutsiktene er den viktigste skjønnsmessige vurderingen hvorvidt en nedsettelse av beregningsrenten til 2,0 prosent er en tilstrekkelig nedsettelse. Finanstilsynet har etter en samlet vurdering kommet til at en nedsettelse til 2,0 prosent er tilstrekkelig. Det er da lagt vekt på at rentenivået er historisk svært lavt, og at det i denne situasjonen kan være grunn til å se an renteutviklingen før beregningsrenten reduseres ytterligere.

Risikoen for økt konvertering av private ytelsesordninger til innskuddsbaserte ordninger

Som Finanstilsynet har redegjort for tidligere, har omfanget av fripoliser i norske livs- forsikringsselskaper stor betydning for deres risiko. I en samlet vurdering av soliditeten i livsforsikringsnæringen, kan det derfor være relevant å vurdere eventuelle virkninger på fripolisebestanden som kan følge av økte premiebetalinger på private ytelsesordninger. En slik vurdering ligger imidlertid ikke innenfor dagens forskrift for Finanstilsynets fastsettelse av beregningsrenten, jf. punkt 2 ovenfor.

Det er først grunn til å understreke at størstedelen av den anslåtte premieøkningen som følger av redusert beregningsrente gjelder offentlige tjenestepensjoner, der konvertering til fripoliser ved opphør ikke er aktuelt.

De senere årene har private ytelsespensjonsordninger hvert år blitt bragt til opphør og erstattet av innskuddsbaserte pensjonsordninger. Dette har utløst konvertering av opptjente rettigheter til fripoliser. Denne økningen av fripolisebestanden kommer i tillegg til tilveksten som følger av skifte av arbeidsgiver mv.

Det må påregnes at en del eksisterende ytelsesordninger også framover vil bli bragt til opphør og erstattes av innskuddsbaserte ordninger. Det er imidlertid Finanstilsynets vurdering at redusert beregningsrente fra 2,5 prosent til 2,0 prosent i seg selv vil ikke bidra til vesentlig økt omfang av slik konvertering.

For svært mange arbeidsgivere vil en overgang fra ytelsesbasert til innskuddsbasert pensjonsordning for de ansatte uansett framstå som attraktivt som følge av risikoavlastningen dette innebærer. Det er mange faktorer som inngår i arbeidsgiveres totale avveining og mulighet til å konvertere tjenestepensjonsordningene, herunder pensjonsordningenes forankring i avtaler med de ansatte. Det er ikke rimelig å anta at en premieøkning som følger av redusert beregningsrente vil bli avgjørende i en slik avveining.

Selv om den årlige premiebetalingen i seg selv kan ha betydning i en totalvurdering, er det grunn til å anta at private foretak særlig vil vektlegge kostnadene ved pensjonsordningen og framtidig risiko knyttet til denne. En rasjonell arbeidsgiver vil legge til grunn at pensjonskostnaden over tid vil avhenge av avkastningen av forsikringsmidlene, og at en årlig pensjonspremie som ikke reflekterer rentenivået ikke er bærekraftig. Foretak må regnskapsføre sine pensjonforpliktelser iht. regnskapsstandarder som NRS6/IAS19. I tilknyttet aktuarberegning må de anvende en diskonteringsrate som følger risikofri rente (10 årig stat) med noe justering. Den betydelige rentenedgangen de siste årene har derfor medført tilsvarende store økninger i bokført pensjonskostnad for foretakene, der de innbetalte premiene til forsikringskontraktene har en likviditetseffekt i

foretakenes regnskaper. Dette tilsier at en reduksjon i beregningsrenten for foretakene i praksis innebærer at den innbetalte premie etter hvert blir mer lik den kostnadsførte.

Som det framgår av tabellen nedenfor, gir FNOs statistikk for konverteringer av ytelsesbaserte pensjonsordninger til innskuddspensjonsordninger i årene 2006 til 2011 ingen holdepunkter for at de reduksjoner som er foretatt i maksimal beregningsrente samtidig har medført særskilte økninger i konverteringsgraden.

Omdanning (og opphør) av ytelsesbaserte pensjonsordninger tegnet etter lov om foretakspensjon						
26.03.2012/LPA-Seksjon statistikk-øk						
Omdanning (beløp i kr 1.000)	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Antall omdannede kontrakter ¹⁾	460	374	479	504	622	774
Antall medlemmer som har gått ut av de ytelsesbaserte ordningene	15 116	11 507	13 731	12 044	20 294	14 900
Brutto forfalt premie i de ytelsesbaserte ordningene før omdanning	974 770	395 645	536 410	545 822	527 880	504 895
Brutto forfalt premie i de ytelsesbaserte ordningene etter omdanning	700 266	132 791	251 333	328 653	213 131	294 568
Opphør som ikke skyldes konkurs ²⁾			2009	2008	2007	2006
Antall opphørte kontrakter	-	-	2 346	1 192	1 204	582
Antall medlemmer	-	-	40 414	11 128	14 149	4 066
1) Gjelder kontrakter som er omdannet fra ytelsesbaserte ordninger til innskuddsbaserte ordninger (ordninger innenfor skattelovene for tjenestepensjonsordninger).						
2) Tall rapporteres ikke etter 2009. Det er stor økning i opphørte kontrakter fra 2008 til 2009 med bakgrunn i mange firmaopphør i 2009. Noen av disse kan imidlertid skyldes konkurs.						
Kilde: Finansnæringens Fellesorganisasjon. Tall for DNB Livsforsikring, Nordea Liv, SpareBank 1 (fra 2010) og Storebrand Livsforsikring.						

Fra og med 2006 ble den maksimale beregningsrenten for nye kontrakter senket til 2,75 prosent. En tilsvarende reduksjon ble ikke foretatt for ny opptjening på etablerte kollektive pensjonsordninger.

Fra og med 2011 ble den maksimale beregningsrenten for nye kontrakter senket til 2,5 prosent.

Flere høringsuttalelser viser til at beregningsrenten ikke bør settes ned før Banklovkomisjonens utredning av nye tjenestepensjonsordninger med tilhørende overgangsordninger er slutført. Finanstilsynet er enig i at dette utredningsarbeidet i Banklovkomisjonen er viktig for tilpasningen av private tjenestepensjonsordninger til modernisert folketrygd, og at slike endringer kan få stor betydning for livsforsikringsnæringens robusthet fremover. Finanstilsynet kan likevel ikke se at en nødvendig tilpasning av premiebetalingene i eksisterende pensjonsordninger skal kunne svekke Banklovkomisjonens utredningsarbeid.

5. Konklusjon

Etter å ha vurdert høringsuttalelsene, vil Finanstilsynet, i tråd med livsforsikringsforskriften § 2-3, sette den maksimale beregningsrenten til 2,0 prosent med virkning fra 1. januar 2013. For å gi pensjonsinnretningene rimelig tid til å forberede ny premiefastsettelse og varsle kundene senest 1. september, legger Finanstilsynet opp til å meddele en slik beslutning 1. juli 2012, som varslet i høringsbrevet.

Med hilsen
Finanstilsynet

Morten Baltzersen
finansstilsynsdirektør

Emil Steffensen
direktør for finans og forsikring

15 vedlegg